

Formandens beretning for 2023

Kære medlemmer af GeoDanmark

Så er det tid til endnu en beretning fra formanden i GeoDanmark. Jeg vil gerne starte med vores kerneforretning – for vi er faktisk et ret godt sted i foreningen på det punkt. For nogle år tilbage investerede vi i det nye GeoDK-system, som var et stort greb ind i foreningens økonomi, og som vi har afskrevet i 5 år siden 2019. Nu har vi så et fuldt opdateret system til at håndtere vores data, og det er ikke mindst fordi vi har investeret en del tid og ressourcer i udvikling af systemet gennem de seneste 4-5 år. Vi kan nu se, at vi ikke længere behøver at afsætte de samme udviklingsressourcer til systemet.

Vi har lagt vores hovedkræfter i udvikling af nye funktioner i systemets og på den måde haft fokus på, hvordan I brugere anvender systemet til at arbejde med og vedligeholde vores data nede i maskinrummet – og nu kører det, så vi kan fokusere på andre dele af kerneopgaven.

Tiden er derfor kommet til at se nærmere på datasiden – med fokus på datas kvalitet. Vi igangsatte derfor i 2021 et forarbejde som skulle gøre os i bestyrelsen i stand til at drøfte og beslutte vores videre færd på datasiden. Det mandede ud i en solid analyse af, hvordan strukturen i vores data er - et godt og vigtigt stykke arbejdet, som har været medvirkende til, at vi i bestyrelsen har kunnet træffe beslutning om, hvordan vi nu skal navigere på datasiden. Det har vi nu landet med en aftale om klare principper for vores grunddata - og anbefalinger til det videre arbejde. Vi har udarbejdet retningslinjer for vores grunddata og truffet beslutning om at indføre supplerende data, som skal være med til at sikre, at vi kan holde hånden på kogepladen, når vi udstiller vores data til omverdenen.

Vi står således overfor at skulle lave en fremtidssikring af vores struktur for grunddata, og det kræver, at vi i bestyrelsen er klar til at foretage en større investering – både på datasiden, men også på systemet. Det påvirker vores budget betydelig de næste par år, men i bestyrelsen er vi enige om, at det er et godt og nødvendigt greb - og rettidigt at vi nu ser på datasiden – og et godt afsæt til arbejdet med den nye specifikation version 7.0.

Ny datamodel og specifikation

I 2023 har der derfor været arbejdet en del med "Strategi for GeoDanmark grunddata" og med at udvikle det koncept, som skal bringe vores datamodel og specifikation tættere sammen. Dette vil gøre os bedre i stand til at stå inde for de data, vi arbejder med i foreningen - og stille skarpt på, hvad der er grunddata, og hvad der ikke er.

Arbejdsgruppen har i 2023, baseret på feedback høringen fra 2022 og drøftelser i bestyrelsen, udarbejdet et sæt retningslinjer, som skal være med til at sætte retning på, hvordan vi i de kommende år strategisk vil arbejde med vores grunddata. Der er sket en tilpasning på datasiden, hvor der er ryddet op i nogle temaer, der ikke har været i anvendelse i de seneste år. Der er nu en foreløbig plan for det kommende projekt, som løber fra 2024 til medio 2026 og bestyrelsen har fundet en projektleder, som skal være med til at drive projektet i mål hen over de kommende år. Så nu kan vi sætte fuld fart på arbejdet med ny datamodel og specifikation version 7.0 og dermed sikre, at kerneopgaven i foreningen fremadrettet fungerer optimalt.

Videreudvikling af GeoDK – Ny funktionalitet

I 2023 har der været 3 releases på GeoDK systemet, som har været med til at forbedre den måde, vi bruger systemet og arbejder med data på. Særligt kan funktionaliteten med "opgavelister" fremhæves som en vigtig del af udviklingen. En opgaveliste er en liste, der kan genereres automatisk og efterfølgende indlæses i GeoDK, og som gør det muligt for brugeren at foretage en systematisk gennemgang af de elementer, som findes på listen. Det kan fx være fejl eller objekter, som kommunerne kan gennemgå inden data sendes til producenterne eller lister, som kan bruges i forbindelse med den kvalitetssikring, der sker efter producenterne har leveret data retur. Det er også muligt for medlemmerne at lave deres egne lister i GeoDK, til brug for forskellige ad hoc-opgaver.

Generelt har vi løbende udviklet vores system siden 2018, og det er bestyrelsens klare overbevisning, at vi fortsat har et system, der lever op til de krav, der er fra brugerne til, hvad systemet skal kunne. Det er derfor også muligt at skruer en lille smule ned for udvikling af funktionalitet i de kommende år, samtidig med at vi skruer op for tilpasninger på datasiden og i specifikationen.

GeoDK vil forsat blive videreudviklet, men særligt med fokus på den nye datamodel og hvordan systemet skal håndtere de supplerende data, som vi indfører.

GeoFA

Ved siden af vores kerneforretning har vi GeoFA, som den nye platform for geodata i GeoDanmark familien. Vi ser i bestyrelsen GeoFA som et vigtigt nyt initiativ, som kan være med til at opfange nogle af de nye samfundsmæssige behov, der opstår og udvikler sig på geodataområdet her i disse år.

GeoFA har udviklet sig med stor hast her i 2023, ikke mindst på friluftsområdet. Men også på ladestanderområdet har der været en positiv udvikling, hvor Clever som de første har lagt alle deres data ind i GeoFA. Det giver kommuner, SDFI og andre mulighed for at have et godt planlægningsgrundlag, som kan fremme udrulningen af ladestanderer. Dermed kan GeoDanmark bidrage med viden om data til et kommende større nationalt initiativ på dette område.

Ladestanderdata er blot et af de områder, der kalder på gode rammer og principper for samarbejde med 3. parter. Friluftsdatabet er et andet stort område, hvor vi også ser, at der er andre end blot kommunerne og SDFI inde i data-kredsløbet. Bestyrelsen har derfor i 2023 arbejdet med nogle principper for samarbejde med 3. parter, som skal konkretiseres og udrulles i 2024.

Den sidste store udviklingsindsats indenfor GeoFA er åbningen af flere temagrupper – et arbejde som pågår i både i 2023 og i 2024. Vi har som ambition at åbne for alle de gamle FKG-temaer, men har indset, at der forestår et stort stykke arbejde for GeoFA-gruppen med at gøre specifikationen mere tilgængelig og letlæselig – og mere tidssvarende de kommunale behov.

Kompetenceudvikling - Kurser og webinarer

For at kunne løfte alle de opgaver og forpligtelser, der er i GeoDanmark, er undervisning og kompetenceudvikling noget bestyrelsen hele tiden har fokus på, og igen i 2023 har der været virkelig god

gang i aktiviteterne på det område. Der har været afholdt ca. 25 arrangementer og webinarer, som spænder meget bredt lige fra generelle orienteringsmøder om arbejdsprogram og foreningen GeoDanmark til forskellig undervisning af mere faglig karakter.

Her kan webinarer om vores store projekter, som fx tilpasningslaget og vejreferencen, fremhæves. De når bredt ud i alle kommuner – også i fagforvaltningerne - og er med til at sikre, at alle har de rette kompetencer, når de skal ajourføre GeoDanmark grunddata. Det er jer medlemmer, der er den primære målgruppe, når vi afholder webinarer om ny funktionalitet i GeoDK og om de vigtige perioder i vores ajourføringsproces. Her er vi meget afhængige af jeres bidrag og jeres lokalkendskab. Igen i år har der været afholdt introkurser for nye GIS medarbejdere og vores 2-dages kursus "alt om GeoDanmark" er igen afviklet med succes.

Bestyrelsen er stolt af det høje aktivitetsniveau, og vi er også opsatte på fortsat at videreudvikle og forbedre GeoDanmarks medlemstilbud, så de forbliver attraktive for alle medlemmer og så vidt muligt dækker de behov, der er for viden om foreningen og om emner af mere specifik eller teknisk karakter. I GeoDanmark ønsker vi at understøtte medlemmernes kompetencebehov, så det er altid muligt at sende forslag om, eller ønsker til nye webinarer og kurser. Kontakt endelig fællessekretariatet herom.

Ny strategi for GeoDanmark

På seminaret i august har GeoDanmarks bestyrelse drøftet rammerne for et kommende arbejde til næste år med videreudvikling af foreningens strategi. Overordnet set har vi i bestyrelsen en god fornemmelse af, at vi i foreningen er på vej det rigtige sted hen, men at der alligevel er behov for at se tingene i et nyt perspektiv – og at tiden derfor er moden til at påbegynde arbejdet med en ny strategi.

Derfor igangsætter vi i 2024 arbejdet med udarbejdelse af en ny strategi, som skal bygge på nogle af de samme grundelementer, som den nuværende strategi indeholder, men som også tager bestik af de nye udfordringer, som vi skal finde svar på. Det bliver et projekt som drives i bestyrelsen, bistået af sekretariatet og med en konsulent tilknyttet. Vi regner med i løbet af 2024, at vi kan færdiggøre en ny strategi og præsentere den for alle jer medlemmer af GeoDanmark på repræsentantskabsmødet til december 2024.

Tættere på vandforvaltning og klimatilpasning - Tilpasningslag og skikkelsesdata

Når det gælder de store samfundsmæssige opgaver, som skal løses på klimaområdet, spiller grunddata og georelaterede data en stadig større rolle. Det er vigtigt, at GeoDanmark leverer de nødvendige bidrag - også til denne indsats.

Det drejer sig først og fremmest om projektet om videreudvikling af det hydrologiske tilpasningslag, hvor vi i 2023 i samarbejde med NIRAS har færdiggjort et landsdækkende automatisk kvalitetsløft af tilpasningslaget - og hvor 24 kommuner efterfølgende manuelt har kvalitetssikret tilpasningslaget i deres respektive kommuner. Derudover har projektet i foråret afholdt læringsforløb, primært for de nordjyske kommuner, der fik opdaterede deres højdemodel. Her deltog også interesserede kommuner fra resten af landet og blev undervist i, hvordan tilpasningslaget kvalitetssikres.

Som led i projektet er SDFI i 2023 desuden begyndt at udstille en tidlig version af højdemodellen ("Quick DHM"), ud fra samme princip som Quick ortofoto. Dette bevirker, at kommunerne har væsentligt længere

tid til at foretage kvalitetssikring af tilpasningslaget på baggrund af den opdaterede højdemodel, før der beregnes oversvømmelseskort (de hydrologisk afledte produkter). Der er desuden udviklet støttefunktionalitet i GeoDK, der gør opgaven med tilpasningerne nemmere at udføre. I efteråret 2023 blev der afholdt et webinar kursus i ajourføring af tilpasningslaget i GeoDK for kommunernes vand-, natur- og klimamedarbejdere, hvor i alt 36 kommuner deltog.

Hen imod slutningen af året vil vi arbejde på at forberede overgang til en bæredygtig forankring af projektets opgaver i Produktionsforum i løbet af 2024, herunder også internt i SDFI – og vi vil udføre en evaluering af projektet. Derudover har projektet her i efteråret 2023 lagt ekstra kræfter i kommunikationen om tilpasningslaget, bl.a. igennem oplæg, artikel til fagblad, deltagelse på Kortdage og lavet andet kommunikationsmateriale, der er udarbejdet i samarbejde med arbejdsgruppen for skikkelsesdata i SDFI. Kommunikationsindsatsen forventes også at række ind i 2024.

Et andet projekt på vandforvaltningsområdet er projektet om vandløbsskikkelsesdata, hvor vi her i 2023 har gennemført mindre demonstrationsprojekt om vandløbsskikkelsesdata. Arbejdet viste, at der blandt de deltagende kommuner var interesse for at dele lokale data om vandløbsskikkelser på tværs, men at kendskabet til den etablerede infrastruktur og viden om, hvordan man gør, mangler. SDFI står for driften af infrastrukturen og har udarbejdet nye vejledningsmaterialer, etableret en entydig supportkanal og opdateret brugergrænsefladen til indberetning for de kommuner, der ikke bruger VASP i vandløbsadministrationen.

Derudover har SDFI i efteråret 2023 lagt ekstra kræfter i kommunikationen om vandløbsskikkelsesdata, bl.a. igennem oplæg, artikel til fagblad og andet kommunikationsmateriale, der er udarbejdet i samarbejde med projektet om det hydrologiske tilpasningslag. SDFI sparrer løbende med Produktionsforum om Kommunikationsindsatsen, som også forventes at række ind i 2024. Vejledninger og kontakt kan findes på GeoDanmarks hjemmeside.

Årets dataproduktion - Tak for indsatsen

Og så tilbage igen til vores kerneforretning, som jo er at producere og vedligeholde GeoDanmark-grunddata. Vi har i bestyrelsen en rigtig god forståelse for hele det omfattende apparat, vi har i forbindelse med løsning af denne kerneopgave – og vi følger den tæt.

Det er bestyrelsens indtryk, at der har været styr på de mange processer og aktiviteter, som drives af SDFI og Produktionsforum på dette område. 2023 har dog været udfordrende, både hvad angår fotoflyvningen og dataproduktionen. Fotoflyvningen var udfordret af dårligt foto vejr og problemer med flyvetilladelser på Sjælland. Dette medførte, at de sidste fotos til ændringsudpegning og dataproduktionen blev taget langt senere end de foregående år. På trods af dette startede produktionen af ajourføringen af GeoDanmark vektordata sidst i juni. Producenterne har grundlæggende gjort det godt, men SDFI har brugt mere tid på opgaven - særligt på arbejdet med totalajourføringen af Region Midtjylland, da det i år var en ny producent, der udførte arbejdet. På trods af den vanskelige opstart er årets ajourføring af GeoDanmark grunddata indtil nu forløbet godt – så tak til alle jer medarbejdere i kommunerne, der udfører ændringsudpegninger og kvalitetskontrol - og tak til de medarbejdere i SDFI, der har det daglige arbejde med at styre producenter og 98 kommuner!

Administrativ ajourføring og bedre ortofoto

To arbejdsgrupper har i 2023 undersøgt muligheden for at øge den administrative ajourføring i GeoDanmark og for at se på muligheden for at få bedre flyfoto til brug for både vektorkortlægning og forårsortofoto.

Arbejdsgruppen for administrativ ajourføring har gennemført en omfattende undersøgelse af kommunernes nuværende ajourføringspraksis, og mulighederne for at fremme denne proces. Formålet var at udarbejde et beslutningsgrundlag for GeoDanmarks bestyrelse vedrørende en eventuel forøgelse af kommunernes ajourføringsforpligtelser.

Undersøgelserne viser, at 65% af kommunerne allerede har en praksis for administrativ ajourføring. For dem, der ikke har en sådan praksis, er den største udfordring ressourcer. Dette skyldes både det betydelige tidsforbrug i forbindelse med den administrative ajourføring og manglende prioritering eller ledelsesmæssige forståelse for opgaven i nogle kommuner.

På baggrund af undersøgelserne har bestyrelsen besluttet, at der ikke indføres yderligere kommunale forpligtelser vedrørende mere administrativ ajourføring. I stedet foreslår de, at GeoDanmark støtter kommunerne ved at implementere en række tiltag som bl.a. bedre kommunikation målrettet chefer, kursus i GeoDK og geokoderen og procesbistand til kommunerne. Administrativt Ajourføringsforum har fået til opgave at arbejde med at fremme kommunernes arbejde med mere administrativ ajourføring i 2024. Det er en opgave, som vi i bestyrelsen vil følge tæt.

Arbejdsgruppen for bedre ortofoto og flyfoto har i 2023 gennemført en omfattende undersøgelse af kommunernes behov og muligheder for forbedring af fotomateriale, med særligt fokus på flyfoto, som kan bidrage til en mere præcis vektorkortlægning. Arbejdsgruppens arbejde inkluderede en desktop-research, analyse af "døde zoner", interviewundersøgelser og en spørgeskemaundersøgelse. Undersøgelserne viser, at kommunerne generelt er tilfredse med GeoDanmarks ortofoto, men mere end halvdelen af kommunerne (58% af respondenterne) ønsker en højere opløsning. Især bykommunerne efterspørger fortættede flyvelinjer, mens nogle kommuner også ønsker fælles indkøb af sommer-ortofoto.

Arbejdsgruppen har konkluderet, at de nævnte forbedringsmuligheder samt andre tiltag (f.eks. højere billedopløsning og udskudt starttidspunkt) teknisk set bør kunne implementeres. I bestyrelsen vil vi gerne bakke op om arbejdsgruppens anbefalinger, og synes det er den rigtige vej at gå. Vi har dog måttet udskyde denne beslutning til 2024 af på baggrund af økonomiske overvejelser i forbindelse med andre store opgaver, der skal løftes i 2024.

Produktionsforum skal derfor i 2024 bl.a. arbejde videre med forskellige tiltag, der kan forbedre flyfoto og ortofoto, ligesom SDFI undersøger, hvilke muligheder der er for fælles sommer-ortofoto.

Kommunikation - Strategisk og generel

GeoDanmarks bestyrelse har i 2023 også sat gang i arbejdet med strategiske kommunikation og haft en ekstern konsulent tilknyttet i en periode, for at hjælpe med at udarbejde et koncept for opgaven. Foreningen har bl.a. fået en LinkedIn profil og et nyt mailsystem til at genere nyhedsmails, som løbende kan sendes til

cheflaget i kommunerne og andre relevante chefer i offentlige styrelser. Formålet er at udbrede kendskabet til det gode arbejde, vi sammen udfører i foreningen, samt at skabe opmærksomhed omkring, hvorfor det er vigtigt at sikre de rette ressourcer og kompetencer til arbejdet. Det er nødvendigt i de afdelinger, som arbejder med eller bruger GeoDanmarks produkter, som baggrundskort eller viden om den geografisk placering af de nøgleobjekter, som bruges i den daglige administration i de 98 kommuner.

Vi har i 2023 også færdiggjort en velkomstpakke til nye medarbejdere, som skal være med til at give et hurtigt overblik over, hvad GeoDanmark er. Materialet introducerer også til forskellige aspekter af den kommunale forpligtelse i foreningen, så nye medarbejdere kan danne sig et indtryk af, hvad der forventes, når man er medlem af foreningen. Velkomstpakken implementeres i 2024 og kan forhåbentligt hjælpe nye medlemmer til bedre at forstå værdien af vores gode samarbejde.

Regionale møder – Arbejdsprogram

I løbet af 2023 har vi afholdt tre regionale møder, hvor bestyrelsen har deltaget. Det har givet et godt indblik i, hvordan I som medlemmerne af GeoDanmark arbejder - og et indtryk af, at det generelt går godt i GeoDanmark, selvom der på den kommunale side er udfordringer med at få ressourcerne til at række til de nye opgaver. Det er noget, vi i bestyrelsen er meget opmærksomme på, og som vi har taget med i vores overvejelser - særligt i forbindelse med ambitionerne i arbejdsprogrammet for 2024, men også i forbindelse med flere af de opgaver, som kommunerne løser. Det er noget vi i bestyrelsen lægger meget vægt på og bl.a. ønsker at løse, igennem den mere strategiske kommunikation, som nævnt tidligere. Vores ambition er, at flere beslutningstagere og chefer i kommunerne skal kende til GeoDanmark og værdien af både at bidrage til foreningen og drage nytte af vores data.

De regionale møder var i 2023 også med til at kickstarte processen for udarbejdelse af arbejdsprogram og drøfte, hvilke aktiviteter vi sammen skal gennemføre i 2024. Bestyrelsen finder, at vi har haft en god proces i år, først med planlægning i fællessekretariatet og de efterfølgende drøftelser på de regionale møder og på årets temadag for foreningens fora og arbejdsgrupper. Det er en opgave, fællessekretariatet bruger mange ressourcer på hvert år, så der er fortsat et behov for at forbedre denne proces i 2024, og fællessekretariatet vil derfor arbejde videre med dette.

Tak

Fra bestyrelsens side vil gerne sige tak til alle, der har bidraget til arbejdsprogramprocessen i 2023 – også selv om alle jeres forslag måske ikke er kommet med i denne omgang. Men som resultat har vi nogle store og spændende projekter med udvikling af foreningens strategi - og med ny datamodel og specifikation 7.0, som vi skal i gang med – og som vi i bestyrelsen glæder sig til at komme i gang med i 2024.

Der skal også lyde en stor tak til alle jer, der har bidraget til arbejdet i foreningen i 2023 - både i projekter, arbejdsgrupper, men også jeres arbejde med at vedligeholde vores data. Jeres indsats har været afgørende for at sikre, at vores data forbliver aktuelle og anvendelige for omverdenen. Vi værdsætter jeres dedikation og engagement i at styrke GeoDanmarks mission og skabe værdi for vores fællesskab.

Og naturligvis også en stor tak til fællessekretariatet for en kompetent og stor indsats for betjening af bestyrelsen og ikke mindst servicering af fora og medlemmer samt deltagelse i de mange projekter og aktiviteter. Også tak til mine bestyrelseskolleger – tak for et godt samarbejde og tak for, at vi har en åben

og konstruktiv dialog – også når vi udfordres – men altid med viljen til at stå på det fælles grundlag og udvikle foreningen.